

Mihók Sándor ny. alezredes:

AZ ÁLLOMÁNY TAGJÁNAK FEGYELMI FELELŐSSÉGE

ÖSSZEFOGLALÓ: A szerző a dolgozatában röviden bemutatja a honvédek jogállásáról szóló 2012. évi CCV. törvényben (a továbbiakban: Hjt.) szabályozott fegyelmi felelősség alapvető szabályait, és elemzi a 2015. július 1-jétől hatályos változásokat.

KULCSSZAVAK: katonai fegyelem, parancsnoki felelősség, fegyelmi felelősség, fenyítés, bűncselekmény, szabálysértés

„Egy hadsereggel manővereket végezni hasznos dolog, egy fegyelmezetlen sokasággal pedig nagyon veszélyes.”
Szun-ce¹

BEVEZETŐ

Az állomány fegyelmezettsége igen fontos feltétele a Magyar Honvédség hadrafoghatóságának és készenlétének. Nem új keletű megállapítás ez. Több száz évvel ezelőtt már Zrínyi Miklós is – akit az irodalomtörténet jelentős költőként, a hadtudomány pedig kiváló hadvezérként és katonai teoretikusként ismer el – több munkájában szól a „diszciplináról” mint a katonaság tevékenységének egyik fontos feltételéről. Leírta, mondta és csapatait ennek figyelembevételével szervezte, illetve regulázta. Az 1646-ban írt *Tábori kis tracta* című művében az alábbi megállapítást tette: *„Mivel minden dolgoknak lelke a rend, a hadban is, kiben az egész haza java, sok ezer lélek megmaradása áll, ez legszükségesebb.”*

A katonai fegyelem nem szakítható ki a Magyar Honvédség általános helyzetéből, belső összetevőire jelentős hatást gyakorolnak mindazok a változások, folyamatok, amelyek jellemzői voltak az elmúlt éveknek. A honvédség szerves része a társadalomnak, tagjainak normakövető magatartása állampolgári kötelezettség. Ugyanakkor alaprendeltetéséből, funkcióiból, struktúrájából adódóan sajátos, az általánostól eltérően szigorúbb normákkal rendelkezik.

A fegyveres küzdelem, illetve a békeidőszaki felkészülés elképzelhetetlen szigorú rend és szervezettség, valamint a katonától elvárt és megkövetelt magas szintű magatartási követelmények betartása és betartatása nélkül.²

Ezt a társadalmi igényt és elvárást fejezi ki a Hjt. preambuluma, mely szerint az állam a Magyar Honvédség tényleges szolgálatot teljesítő katonáitól tántoríthatatlan hűséget, hivatásukhoz méltó, példamutató magatartást, bátor helytállást, magas fokú készenlétet

¹ Szun-ce: A hadviselés törvényei. <http://mek.niif.hu/01300/01345/01345.htm> (Letöltés időpontja: 2015. 05. 01.)

² Honfi Attila mk. ezredes: A katonai fegyelem és a bekövetkezett (katonai és köztörvényi) bűncselekmények összefüggései a Magyar Honvédségnél 1991. január 1. és 1999. december 31. közötti időszakban. Doktori (PhD) értekezés, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, 2004, 45–46. http://193.224.76.2/downloads/konyvtar/digitgy/phd/2005/honfi_attila.pdf (Letöltés időpontja: 2015. 05. 01.)

és *fegyelmet követel* az Alaptörvény 45. cikk (1) bekezdésében foglalt alapvető feladatok megvalósítása érdekében.³

A KATONAI FEGYELEM FOGALMÁNAK JOGI MEGKÖZELÍTÉSE, A PARANCSNOKI FELELŐSSÉG ÉS A FEGYELMI FELELŐSSÉGGEL KAPCSOLATOS FELADATOK

A katona az Alaptörvény, a honvédelemre vonatkozó – és egyéb hatályos – jogszabályok, belső rendelkezések és az előjáró(k) parancsai és/vagy a felettes(ek) utasításai szerint teljesíti szolgálatát. A katonai fegyelem jogi meghatározása azonban nem a Hjt.-ben és nem is annak végrehajtási rendeleteiben, hanem a katonai életviszonyok részleteiről rendelkező, a Magyar Honvédség Szolgálati Szabályzatának Kiadásáról szóló 24/2005. (VI. 30.) HM rendeletben (a továbbiakban: Szolg. szab.) található.

A Szolg. szab. alapján: „A katonai fegyelem a jogszabályokban, belső rendelkezésekben és az előjárók által meghatározott követelmények, feladatok minden katona és katonai szervezet részéről történő teljesítését, végrehajtását jelenti. Ennek megvalósítása és fenntartása minden katona kötelessége.

A katonai fegyelem alapját a katonai élet- és szolgálati viszonyok rendezettsége adja, melyhez szorosan kapcsolódik a katona tudatos kötelességérzetén, a haza védelméért érzett személyes felelősségen alapuló aktív, öntevékeny kezdeményezéssel és együttműködéssel párosuló engedelmisségi készsége.

A fegyelem minden katona önkéntes jogkövető magatartásán, a honvédelem iránti kötelezettségvállalásán, a haza védelméért és a szövetségeseik iránt érzett személyes felelősségen, a katonaközösségek összeforrottságán és magas fokú szervezettségén alapszik.⁴

A Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény (a továbbiakban: Hvt.) szerint: „a parancsnok teljes felelősséggel tartozik a katonai szervezet hadrafoghatóságáért, a személyi állomány felkészítéséért és kiképzéséért, a működés biztosításáért, az állomány fegyelméért, a neki alárendelt katonai szervezet eredményes tevékenységéért, gazdálkodásáért az előjárók parancsainak végrehajtásáért és a törvényesség betartásáért.”⁵

A Hvt. egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 290/2011. (XII. 22.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Hvtvhr.) szerint a Honvéd Vezérkar főnöke (a továbbiakban: HVKF) szakirányítja a katonai fegyelemmel kapcsolatos felső szintű feladatok végrehajtását.⁶

A fenti jogszabályi felhatalmazás alapján – szakirányítói jogkörében – a HVKF intézkedésben szabályozza a Magyar Honvédség katonai szervezetei magas fokú fegyelmének fenntartása érdekében végrehajtandó feladatokat. A HVKF intézkedés szerint: „a katonai szervezetek személyi állományát terhelő – jogszabályokban és más normatív belső rendelkezésekben meghatározott – rend és szervezettség következetes, lelkiismeretes betartása,

³ Magyarország Alaptörvényének 45. cikk (1) bekezdése szerint: „Magyarország fegyveres ereje a Magyar Honvédség. A Magyar Honvédség alapvető feladata Magyarország függetlenségének, területi épségének és határainak katonai védelme, nemzetközi szerződésből eredő közös védelmi és békefenntartó feladatok ellátása, valamint a nemzetközi jog szabályaival összhangban humanitárius tevékenység végzése.”

⁴ Szolg. szab. 29.1. pont.

⁵ Hvt. 48. § (2) bek.

⁶ Hvtvhr. 10. § (1) bek. e) pont.

az előjárók parancsainak, utasításainak maradéktalan teljesítése érdekében, valamennyi katonai szervezet parancsnokának magas fokú fegyelmet kell megkövetelnie.

A parancsnoknak a magas fokú fegyelem biztosítása érdekében mindent meg kell tennie a fegyelmi helyzetet pozitívan befolyásoló körülmények megtartása, illetve a negatívan befolyásoló tényezők megszüntetése érdekében. A fegyelmi helyzetet befolyásoló parancsnoki intézkedések magukban foglalják az egyes esetek során azonnal foganatosítandó rendszabályok bevezetését, illetve a saját katonai szervezet fegyelmi helyzetének folyamatos, átfogó elemzését, értékelését, valamint annak időszaki minősítését.⁷ Kiemelést érdemel, hogy a fegyelmi felelősséggel kapcsolatban nem csak a HVKF-nek és a parancsnoknak (a munkáltatói jogkört gyakorlóknak) van jogszabályban és közjogi szervezetszabályozó eszközben előírt feladata.

A honvédelmi miniszternek a Honvédelmi Minisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 53/2014. (VIII. 1.) HM utasítása (a továbbiakban: SZMSZ) nevesíti, hogy „a HM Igazgatási és Jogi Képviselői Főosztály (a továbbiakban: HM IJKF) kodifikációs feladata a fegyelmi felelősséggel kapcsolatos szabályozások elkészítése.”⁸

Továbbá a HM IJKF funkcionális feladata egyrészt az állami vezetők és a HVKF hatáskörébe tartozó személyi állomány vonatkozásában előkészíteni a fegyelmi eljárás megindítására vonatkozó döntéseket, végezni az eljárással összefüggő jogi és igazgatási szaktevékenységet, másrészt figyelemmel kísérni a fegyelmi joggyakorlatot a honvédelmi tárcánál, és ellátni a HVKF feladatkörébe tartozó fegyelmi elemző, értékelő tevékenységet.

A HM IJKF – a honvédségi adatkezelésről, az egyes honvédelmi kötelezettségek teljesítésével kapcsolatos katonai igazgatási feladatokról szóló 2013. évi XCVII. törvény (a továbbiakban: Haktv.) rendelkezéseivel összhangban⁹ – vezeti a HM fegyelmi alapnyilvántartását, a HM-szervezetek és a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat összesített fegyelmi nyilvántartását, továbbá az MH központi fegyelmi nyilvántartását, és ez utóbbi vonatkozásában ellátja a fegyelmi szakmai rendszergazdai feladatokat is.¹⁰

A FEGYELMI JOG FORRÁSAI

A Hjt. XIII. fejezete rendelkezik a fegyelmi eljárás alapvető, garanciális jogintézményeinek törvényi szabályozásáról.¹¹ A fegyelmi eljárás lefolytatásának részletes eljárási rendjét, az abban részt vevő személyek jogait és kötelezettségeit, a fenytetés kiszabása során figyelembe veendő súlyosító és enyhítő körülményeket a Hjt. egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 9/2013. (VIII. 12.) HM rendelet (a továbbiakban: Hjtvr.) VII. fejezete szabályozza.¹²

Fontosnak tartom kiemelni, hogy a Hjt. XIII. és a HM r. VII. fejezetének rendelkezései nemcsak a tényleges állomány tagjaira, hanem – a rájuk vonatkozó eltérésekkel – az önkéntes tartalékos katonákra, a honvéd tisztjelöltekre és a honvéd altisztjelöltekre is alkalmazhatók.

⁷ HVKF 195/2012. (HK 9.) intézkedés II. 3–5. pont.

⁸ SZMSZ 7.1.0.7. 1. b).

⁹ Haktv. 14–15. §.

¹⁰ SZMSZ 7.1.0.7. 1. b).

¹¹ Hjt. XIII. fejezet, Fegyelmi felelősség és méltatlanság, 145–161. §.

¹² Hjtvr. VII. fejezet, Fegyelmi felelősség, 127–153. §.

Mivel a Szolg. szab. a Honvédség „alapszabályzata” és rendelkezései egységesen érvényesek a katonaelet és a tevékenység valamennyi területére, így az is a fegyelmi jog forrásának tekinthető.¹³

Megjegyzést érdemel, hogy a *külföldi szolgálat teljesítése során* a hazai jogszabályok megsértése mellett a vonatkozó nemzetközi megállapodásoknak a külföldi szolgálat ellátására vonatkozó rendelkezéseinek, a fogadó országnak a külföldi fegyveres erők tagjaira vonatkozó szabályainak, az adott nemzetközi missziót működtető nemzetközi szervezet által kiadott Egységes műveleti szabályok (Standard Operation Procedures) előírásainak, valamint a munkaköri leírásokban foglaltaknak megsértése is fegyelmi felelősségre vonás alapjául szolgál. A honvédelmi miniszter a Hjt. általános rendelkezéseitől való eltérést megengedő szabályozást – a magyar katonák kedvező külföldi megítélésének, illetve a katonai fegyelem fenntartásának elősegítése érdekében – a béketámogató műveletek keretében teljesített külföldi szolgálat ellátása során felmerült fegyelmi kérdésekkel kapcsolatos különös szabályokról szóló 14/2006. (IV. 20.) HM rendeletben (a továbbiakban: R.) szabályozza.¹⁴

ÚJ KATONAI ÉLETPÁLYA, A HJT. MÓDOSÍTÁSA, VÁLTOZÁSOK A FEGYELMI ELJÁRÁSBAN

Az új közszolgálati életpályamodell kialakításának keretében a kormány döntése alapján 2015-ben bevezették az új katonai életpálya első elemeit. A szabályozás elsődleges célja az, hogy a megújuló katonai életpálya keretében a haza szolgálatát – esküjük szerint életük árán is – ellátó honvédek megbecsülése növekedjék, a katonai hivatás minden szempontból valódi – a katonai pálya egészén átívelő – karrierré válhasson, valamint az, hogy a Magyar Honvédség megtartó ereje is megerősödjön. A honvédek jogállásáról szóló 2012. évi CCV. törvény, valamint az azzal összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2015. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: Módtv.) 2015. július 1-jei hatálybalépése változásokat hozott a fegyelmi eljárásban is.¹⁵

A változások lényegét az alábbiakban foglalom össze:

1. A Módtv. a gyakorlati tapasztalatokra figyelemmel – a bürokrácia csökkentése érdekében – pontosítja a fegyelmi eljárás megindításának, valamint megszüntetésének szabályait, továbbá az illetményrendszer átalakítására tekintettel újraszabályozza az illetmény visszatartásának rendjét.

2. A módosítás a fegyelmi eljárás figyelmeztetés kiszabása esetén történő megszűnésére figyelemmel újraszabályozza azon esetek körét, amelyekben nincs helye fellebbezésnek, tekintettel arra, hogy a törvény erejénél fogva beálló megszűnés esetén a fellebbezés kizárása nem értelmezhető.

3. Az új rendelkezések meghatározzák a fegyelmi eljárás megindítására nyitva álló határidő szabályait azokban az esetekben, amikor a fegyelmi eljárás előtt büntető- vagy szabálysértési eljárás indult, másrészt pedig a fegyelmi eljárás külön határozat nélküli megszűnését mondja ki abban az esetben, amikor a munkáltatói jogkört gyakorló figyelmeztetést alkalmaz, és a kifogás benyújtására nyitva álló határidő a kifogás benyújtása nélkül eltelt.

¹³ Szolg. szab. I. fejezet, Általános rendelkezések, A katonai fegyelem, a szolgálati rend és a katonai függelem, 29.1.–29.3. pont; XII. fejezet, Az elismerési és fegyelmi jogkör gyakorlása, 735–770.2. pont

¹⁴ R. 3. § (2) bek.

¹⁵ Módtv. 32. § 74. pont, 37–40. §

A FEGYELEMSÉRTÉS ÉS A FENYÍTHETŐSÉG

A katonai fegyelem alapja a katonai élet- és szolgálati viszonyok rendezettsége, a jogszabályok, belső rendelkezések, parancsok (utasítások) önkéntes betartása, végrehajtása. A fegyelemsértés megállapíthatóságához szükséges a katona magatartásának *vétkessége* is. A vétkesség megvalósulhat *szándékosság* vagy *gondatlanság* formájában. „Fegyelemsértést követ el az állomány tagja, ha a szolgálati viszonyból eredő kötelezettségét szándékosan vagy gondatlanul megszegi.”¹⁶

Szándékosság abban az esetben állapítható meg, ha valaki előre látja cselekményének (mulasztásának) következményeit, és azokat kívánja (*közvetlen szándék*), vagy azokba beleszúr (esetlegesen *szándék*). Gondatlanságról pedig akkor beszélhetünk, ha valaki előre látja magatartásának következményeit, de könnyelműen bízik azok elmaradásában (*súlyos gondatlanság*), vagy magatartásának következményeit azért sem látja előre, mert elmulasztja a tőle elvárható gondosságot (*enyhe gondatlanság*).

A vétkesség tehát azt jelenti, hogy az állomány tagja nem úgy jár el, ahogy az az adott helyzetben *tőle* – mint katonától – *elvárható lett volna*, holott tudnia kellett volna, hogy mi a helyes és követendő magatartás.

A fenyíthetőséget kizárja, ha a katonával szemben büntetethőséget kizáró ok áll fenn (kóros elmeállapot, kényszer, fenyegetés, tévedés, jogos védelem vagy jogszabály engedélye), vagy a parancsra végrehajtott cselekmény, kivéve, ha az állomány tagja tudta, hogy a parancs végrehajtásával fegyelemsértést követ el, és azt a parancsot adónak nem jelentette.¹⁷

A FEGYELMI ELJÁRÁS MEGINDÍTÁSA

„Fegyelemsértés elkövetésének alapos gyanúja esetén a munkáltatói jogkört gyakorló köteles a fegyelmi eljárást határozattal megindítani.”¹⁸ Munkáltatói jogkört gyakorlónak minősül elsődlegesen a honvédelmi miniszter, a Honvéd Vezérkar főnöke, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat főigazgatója, az MH Összhaderőnemi Parancsnokság parancsnoka, a Magyar Honvédség központi személyügyi szervének vezetője, illetve az állományilletékes parancsnok.¹⁹

Vagyis, ha fennáll az alapos gyanú arra vonatkozóan, hogy a katona olyan kötelezettségét szegte meg, amely szolgálati jogviszonyából származik, valamint, hogy ez a kötelezettségszegés szándékosan vagy gondatlanságból történt: *a munkáltatói jogkör gyakorlójának nincs mérlegelési lehetősége, meg kell indítania a fegyelmi eljárást*. A katona tehát az alábbi feltételek együttes fennállása esetén vonható fegyelmi felelősségre:

- ha szolgálati jogviszonyban áll;
- ha a szolgálati jogviszonyból származó kötelezettségét szegte meg;
- a kötelezettségszegő magatartása szándékos vagy gondatlan volt, továbbá

¹⁶ Hjt. 145. § (1) bek.

¹⁷ Dr. Szekendi Gyöngyvér: A hivatásos és a szerződéses katonák jogállása. Jegyzet a közszolgálati humánszervező szakirányú továbbképzés Közszolgálati jog II. című tantárgyához. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2014, ISBN 978-615-5491-14-6, 54–55., http://vtki.uni-nke.hu/uploads/media_items/a-hivatasos-es-a-szerzodeses-katonak-jogallasa.original.pdf (Letöltés időpontja: 2015. 05. 01.)

¹⁸ Hjt. 148. § (1) bek.

¹⁹ Hjt. 2–5. §.

- a honvédség eljárása során fegyelmi felelősségre vonás szabályait alkalmazva köteles eljárni.²⁰

Ettől eltérően a Hjt. határozza meg, mely esetekben nem indítható fegyelmi eljárás (fenyíthetőséget kizáró ok, szolgálati viszony megszűnése, halál, jogerősen elbírált kötelességszegés, elévülés), az elrendelés mellőzését milyen körülmények támaszthatják alá (figyelmeztetés alkalmazása).

A fentiekből fontosnak tartom kiemelni az elévülés intézményét, mely szerint nem indítható fegyelmi eljárás, ha a fegyelemsértés elkövetése óta 1 év (objektív határidő), vagy az arról való tudomásszerzéstől számított 30 nap (szubjektív határidő) eltelt.²¹

A Módtv. a fentiekre tekintettel egyértelművé tette, hogy amennyiben a kötelezettségszegés miatt először büntető- vagy szabálysértési eljárás indul, a fegyelmi eljárás megindítására nyitva álló 30 napos határidőt a jogerős határozatnak a munkáltatói jogkört gyakorlóval történt közlésétől, az egyéves határidőt az eljárás jogerős befejezésétől kell számítani.²²

A Hjt. megállapítja azokat az okokat, körülményeket, amelyek megalapozzák a fegyelmi eljárás felfüggesztését (önhibán kívüli akadályoztatás, előzetes kérdés) vagy megszüntetését (szolgálati viszony megszűnése, a kötelességszegés nem fegyelemsértés, vagy nem bizonyítható, hogy a kötelességszegést az eljárás alá vont követte el, fenyítést kizáró ok fennállása, többes eljárás).

A Módtv. – figyelemmel a bürokrácia csökkentésére – a fegyelmi eljárás külön határozat nélküli megszűnését vezeti be abban az esetben, amikor a munkáltatói jogkört gyakorló figyelmeztetést alkalmaz, és a kifogás benyújtására nyitva álló határidő kifogás benyújtása nélkül eltelt.²³

A fegyelemsértés súlya vagy jellege megkövetelheti az eljárás alá vont személy szolgálatától való távortartását, azaz a *szolgálati beosztásból történő felfüggesztését*. A jogintézmény sajátos, „korlátozott” jogállást eredményez: a beosztásból felfüggesztett szolgálati beosztásával járó jogait nem gyakorolhatja, szolgálati fegyverét és szolgálati okmányait köteles leadni, honvédségi szervezet területére csak a munkáltatói jogkört gyakorló engedélyével léphet be, egyenruháját nem viselheti, ha a munkáltatói jogkör gyakorlója a felfüggesztés alapjául szolgáló fegyelemsértésre tekintettel annak viselését írásban megtiltotta, továbbá egészségügyi szabadságra nem jogosult.

A Módtv. – figyelemmel az illetményrendszer megújítására és a korábbi gyakorlati tapasztalatokra is – új alapokra helyezte az illetmény visszatartására vonatkozó szabályokat.²⁴

A FEGYELMI ELJÁRÁS SZAKASZAI

„A fegyelmi eljárás fegyelmi vizsgálatból és személyes meghallgatásból áll.”²⁵ A fegyelmi jog forrásainál már utaltam arra, hogy a fegyelmi eljárás lefolytatásának rendjét, az eljárási cselekményekre nyitva álló határidőket, az elmulasztásuk jogkövetkezményeit, az értesí-

²⁰ Dávid Péter – dr. Hazafi Zoltán – dr. Magyar Éva – dr. Sipos-Szabó Zsannett: A közszolgálati tisztviselői törvény magyarázata. ÁROP-2.2.5.-2008-0001 számú, Humán-erőforrásgazdálkodás a központi közigazgatásban kiemelt projekt, 2012. március 31., 280. http://magyaryprogram.kormany.hu/download/2/51/90000/01_20120331_A_Kttv_magyarázata_AROP225_online.pdf (Letöltés időpontja: 2015. 05. 01.)

²¹ Hjt. 146. § (2) bek.

²² Hjt. 146. § (4) bek. (Beiktatta a Módtv. 37. §, Hatályos: 2015. VII. hó 1-től)

²³ Hjt. 153. § (2) bek. (Beiktatta a Módtv. 38. §, Hatályos: 2015. VII. hó 1-től.)

²⁴ Hjt. 152. § (2) bek. e) pont. (Beiktatta a Módtv. 48. § 33., Hatályos: 2015. VII. hó 1-től.)

²⁵ Hjtvrh. 135. §

tésre és a felhívásra, a határozatok formai és tartalmi követelményeire, az eljárásban részt vevők jogaira és kötelezettségeire, a kizárás és az elfogultság bejelentésére és elbírálására, a képviselőre, a tényállás tisztázására, valamint a fenytítés kiszabására irányadó szabályokat miniszteri rendelet, illetve elsődlegesen a Hjtvrh. határozza meg.

A FENYTÍTÉS KISZABÁSA, A FENYTÍTÉSI NEMEK ÉS AZOK HATÁLYA

A fenytítés kiszabásánál a fokozatosság, a szükségesség és az arányosság elvének megfelelően kell eljárni.²⁶

A szolgálati rend és fegyelem védelme, az elkövető nevelése, valamint másoknak a fegyelemsértéstől történő visszatartása érdekében:

a) feddés; b) megrovás; c) szigorú megrovás; d) alapilletmény csökkentése; e) kötelező várakozási idő meghosszabbítása; f) szolgálati viszony megszüntetése, vagy g) lefokozás fenytítés szabható ki.²⁷ (A fentiekben túl az önkéntes tartalékos katonával szemben fegyelmi fenytítésként pénzbírság is kiszabható.²⁸)

Fontos szabály, hogy: „a fenytítés kiszabásáról szóló jogerős határozatnak a fenytített nevét és rendfokozatát, a fenytítés mértékét, valamint a tényállást tartalmazó, vizsgáló által összeállított kivonatát – a további fegyelemsértések megelőzése, elkerülése céljából – a fenytítéssel legalább azonos szolgálati beosztásúak és legalább azonos rendfokozatúak előtt, a jogerőre emelkedésétől számított 30 napon belül ki kell hirdetni.”²⁹

A Módtv. az illetmény általános szabályainak rendszerét is újraszabályozta, tekintettel arra, hogy a korábbiaktól eltérően az illetmény: alapilletményből, honvédelmi szolgálati díjból, illetménypótlékból, valamint a jogszabály alapján meghatározott esetekben kiegészítő illetményből áll. *Erre figyelemmel a jogalkotó a fentiekben jelzett d) pontban – a korábbi beosztási illetmény csökkentése helyett – az alapilletmény csökkentése megnevezésű fenytítési nemet vezette be.*³⁰

A Hjt. meghatározza az egyes fenytítési nemek hatályát és az ezzel járó alábbi joghatárnyokat, mely szerint: az állomány tagja magasabb rendfokozatba nem nevezhető ki, nem léptethető elő, magasabb beosztásba nem nevezhető ki, elismerésben, pénzzutalomban nem részesíthető, más szervhez nem vezényelhető, miniszteri rendelet a külföldi szolgálatra vezénylését és annak meghosszabbítását a külföldi szolgálat jellegére tekintettel kizárhatja, egyes juttatásokra való jogosultságát korlátozhatja vagy kizárhatja.

Ahogy már az előzőekben utaltam rá, a Módtv. az illetményrendszer átalakítása miatt a beosztási illetmény helyett az alapilletmény csökkentését vezette be, *de továbbra is változatlanul hagyta a 8 hónapos időtartamot, amíg az állomány tagja a fenytítés hatálya alatt áll.*³¹ Továbbá a Hjt. lehetőséget biztosít a munkáltatói jogkört gyakorló részére, hogy – meghatározott körülmények mérlegelésével, az előirt idő lejárta előtt – a fenytítés hatálya alól az állomány tagját mentesítse. (Azonban a szolgálati viszony megszüntetése vagy lefokozás fenytítés esetén kizárt.)³²

²⁶ Dr. Szekendi Gyöngyvér: i. m. 56–57.

²⁷ Hjt. 147. § (1) bek.

²⁸ Hjt. 220. §.

²⁹ Hjt. 154. § (5) bek.

³⁰ Hjt. 147. § (1) bek. d) pont. (Beiktatta a Módtv. 48. § 32., Hatályos: 2015. VII. hó 1-től.)

³¹ 156. § (2) bek. c) pont. (Beiktatta a Módtv. 48. § 32., Hatályos: 2015. VII. hó 1-től.)

³² 156. § (5)–(6) §

ELJÁRÁS BŰNCSELEKMÉNY, SZABÁLYSÉRTÉS, SZABÁLYSZEGÉS ESETÉN

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. tv. (a továbbiakban: Be.) szerint a honvéd – mint katona – által elkövetett bármely bűncselekmény, valamint tényleges szolgálata alatt elkövetett katonai bűncselekmény esetén katonai büntetőeljárásnak van helye.³³ A katonai büntetőeljárásban az ügyész feladatát általános jelleggel a katonai ügyész látja el.³⁴ Ha a nyomozást nem a katonai ügyész végzi, a katonai vétségek esetén nyomozó hatóságként az állományilletékes parancsnok jár el.³⁵ *Ha a katonai vétség miatt a büntetés célja fegyelmi fenytéssel is elérhető, a katonai ügyész a bűncselekmény elbírálását fegyelmi eljárásra utalhatja, s a fegyelmi jogkör gyakorlója fegyelmi eljárásban fegyelmi fenytést szabhat ki.*³⁶

Hangsúlyozandó, hogy a katonai vétség parancsnoki fegyelmi jogkörben való elbírálása nem azonos a fegyelmi vétség parancsnoki fegyelmi eljárásban való elbírálásával. Előbbi esetben ugyanis a katona elkövető katonai bűncselekmény vétségi alakzatát valósítja meg, míg utóbbi esetben a katona elkövető a szolgálati viszonyával kapcsolatos kötelezettségét szegi meg vétkeken. További különbség, hogy a katonai nyomozó hatóságként eljáró illetékes parancsnokot (vezetőt), valamint annak hatáskörét és a parancsnoki nyomozás részletes szabályait a Magyar Honvédség katonai nyomozó hatóságairól és a bűncselekmények parancsnoki nyomozásáról szóló 19/2003. (V. 8.) HM–IM együttes rendelet (a továbbiakban: ER.) szabályozza, és annak a „bűncselekmények elbírálása parancsnoki fegyelmi hatáskörben” rendelkezései is irányadóak.³⁷

Ezzel szemben a fegyelmi vétség parancsnoki fegyelmi jogkörben való elbírálása enyhébb súlyú – ugyanakkor – „szélesebb körű” cselekményeket foglal magában, és a fegyelmi felelősségre vonás gyakorlatilag külső hatóság bevonása nélkül, teljes egészében az állományilletékes és a fegyelmi jogkörrel rendelkező parancsnok hatáskörébe tartozik.³⁸ (Lényeges eltérés a két elbírálási forma között, hogy a Hjt. *fegyelmi eljárásban elbírálható katonai vétségre vonatkozó külön rendelkezései szerint, fenytésként* a korábban ismertetett, a Hjt. 147. § (1) bekezdés szerinti fenytések mellett – *vagylagosan – pénzbüntetés* is kiszabható.³⁹)

Az egyes jogállási tárgyú törvények módosításáról szóló 2015. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Jmódtv.) 2015. április 15-én hatályba lépett változásai érintették a Hjt. szabályrendszerét is.

A módosítás fegyelmi vétséggé minősíti, ha a hivatásos állomány tagja megszegi a külön nevesített tájékoztatási kötelezettségét, mely alapján a munkáltatói jogkört gyakorló előljárója részére köteles – 15 napon belül – írásban bejelenteni azt a tényt, ha vele szemben közzvadra üldözendő büntett⁴⁰ megalapozott gyanúját közölték. Az „őszinteség” hiánya kö-

³³ Be. 470. §.

³⁴ Be. 474. §.

³⁵ Be. 477. §.

³⁶ Be. 485/A. – 485/B. §.

³⁷ Be. 604. §-a (4) bekezdésének b) pont, ER. 23. § (3) bek, 24. §.

³⁸ Dr. Szekendi Gyöngyvér: i. m. 57–58.

³⁹ Hjt. 160. § (3) bek.

⁴⁰ Az állam bűnildözési és büntetőjogi igényét érvényesítő hatósága: az ügyészség; a közzvádó feladatait az ügyész látja el. A bíróság előtt az ügyész képviseli a vádat, felügyeli a nyomozás törvényességét, de meghatározott esetekben az ügyész is nyomozhat. (Be. 28–34. §, 241. §, valamint az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény rendelkezései), Magyarország Ügyészsége/Szakmai tevékenység/Büntetőjogi szakág, http://mkl.u/hu/hnlp14/?page_id=3987 (Letöltés időpontja: 2015. 07. 01.)

telező fegyelmi eljárást von maga után, amelynek szabályaira az általános fegyelmi eljárási szabályok vonatkoznak.⁴¹

A fentiekén túl a *szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés kivételével* fegyelmi eljárás keretében kell elbírálni az állomány tagja által a szolgálati viszony tartama alatt a szolgálati helyen, illetve a szolgálattal összefüggésben elkövetett szabálysértést, valamint a külföldi szolgálati ideje alatt külföldön elkövetett bármely szabálysértést, ha annak elbírálását nemzetközi szerződés lehetővé teszi.⁴²

A Hjt. *szabályszegésekhez kapcsolódó rendelkezései* alapján: „Ha az állomány tagjával szemben az általa szolgálati helyen, vagy szolgálattal összefüggésben elkövetett, a közúti közlekedésről szóló törvény hatálya alá tartozó,⁴³ közigazgatási bírsággal sújtandó közúti közlekedési szabályszegés miatt pénzbírság kerül kiszabásra, az állomány tagja köteles erről a munkáltatói jogkört gyakorlónak jelentést tenni.”⁴⁴

FELHASZNÁLT IRODALOM

Dávid Péter – dr. Hazafi Zoltán – dr. Magyar Éva – dr. Sipos-Szabó Zsanett: *A közszolgálati tisztviselői törvény magyarázata*. ÁROP-2.2.5.-2008-0001 számú, Humán erőforrás-gazdálkodás a központi közigazgatásban kiemelt projekt, 2012. március 31. http://magyaryprogram.kormany.hu/download/2/51/90000/01_20120331_A_Kttv_magyarázata_AROP225_online.pdf

Honfi Attila mk. ezredes: *A katonai fegyelem és a bekövetkezett (katonai és köztörvényi) bűncselekmények összefüggései a Magyar Honvédségnél 1991. január 1. és 1999. december 31. közötti időszakban*. Doktori (PhD) értekezés, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, 2004. http://193.224.76.2/downloads/konyvtar/digitgy/phd/2005/honfi_attila.pdf

Közigazgatási Hatósági Szolgálat. <https://kozigbirsag.police.hu/>

Magyarország Ügyészsége. http://mklu.hu/hnlp14/?page_id=3987

Dr. Szekendi Gyöngyvér: *A hivatásos és a szerződéses katonák jogállása, Jegyzet a közszolgálati humánszervező szakirányú továbbképzés Közszolgálati jog II. című tantárgyához*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2014. ISBN 978-615-5491-14-6. http://vtki.uni-nke.hu/uploads/media_items/a-hivatasos-es-a-szerzodeses-katonak-jogallasa.original.pdf

Szun-Ce: *A hadviselés törvényei*. <http://mek.niif.hu/01300/01345/01345.htm>

⁴¹ Hjt. 160/A. – 160/B. § (Beiktatta a Jmódtv. 43. §, Hatályos: 2015. IV. hó 15-től.)

⁴² Dr. Szekendi Gyöngyvér: i. m. 58. A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (Szabs. tv.) IV. fejezete tartalmazza a katonákra vonatkozó rendelkezéseket, a XXIII. fejezete szabályozza az elzárással is büntethető szabálysértéseket (pl. Magánlaksértés: 166. §, Rendzavarás: 169. §, Garázdaság: 170. §, Veszélyes fenyegetés: 173. § Járművezetés az eltiltás tartama alatt: 176. § stb.).

⁴³ A közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (Kkt.) alapján a gépjármű üzemeltetője felel azért, hogy az általa üzemeltetett, illetve használt gépjárművel a megengedett legnagyobb sebességre, a vasúti átjárón való áthaladásra, a járműforgalom irányítására szolgáló fényjelző készülék jelzéseire, az autópálya leállósávjának igénybevételére, a behajtási tilalomra, a korlátozott forgalmú övezetre (zóna), a kötelező haladási irányra és a természet védelmére vonatkozó előírások betartásra kerüljenek. A törvény szerint a fentiek megsértése esetén az üzemeltetővel vagy a gépjárművet használatra átvevő személlyel szemben 30 000 forinttól 300 000 forintig terjedő közigazgatási bírságot kell kiszabni. (Közigazgatási Hatósági Szolgálat, <https://kozigbirsag.police.hu/> (Letöltés ideje: 2015. 07. 01.)

⁴⁴ Hjt. 158. §

HIVATKOZOTT JOGSZABÁLYOK ÉS KÖZJOGI SZERVEZETSZABÁLYOZÓ ESZKÖZÖK:

2015. évi XXXII. törvény egyes jogállási tárgyú törvények módosításáról. <http://mkogy.jogtar.hu/?page=show&docid=a1500032.TV>
- A 9/2013. (VIII. 12.) HM rendelet a honvédek jogállásáról szóló 2012. évi CCV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról. http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=162478.297019 (Letöltés időpontja: 2015. 07. 01.)
- A béketámogató műveletek keretében teljesített külföldi szolgálat ellátása során felmerült fegyelmi kérdésekkel kapcsolatos különös szabályokról szóló 4/2006. (IV. 20.) HM rendelet. http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=102140.142907 (Letöltés időpontja: 2015. 07. 01.)
- A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény. http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=34361.312427 (Letöltés időpontja: 2015. 07. 01.)
- A honvédek jogállásáról szóló 2012. évi CCV. törvény. http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=157593.298458#foot193 (Letöltés időpontja: 2015. 07. 01.)
- A honvédek jogállásáról szóló 2012. évi CCV. törvény, valamint az azzal összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2015. évi XLIII. törvény. <http://www.complex.hu/kzldat/t1500043.htm/t1500043.htm#kagy2> (Letöltés időpontja: 2015. 07. 01.)
- A honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 290/2011. (XII. 22.) Korm. rendelet. http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=140215.298457 (Letöltés időpontja: 2015. 07. 01.)
- A honvédelmi miniszter 53/2014. (VIII. 1.) HM utasítása a Honvédelmi Minisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról. http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=170889.292723 (Letöltés időpontja: 2015. 07. 01.)
- A honvédségi adatkezelésről, az egyes honvédelmi kötelezettségek teljesítésével kapcsolatos katonai igazgatási feladatokról szóló 2013. évi XCVII. törvény. http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=161313.255973 (Letöltés időpontja: 2015. 07. 01.)
- A Magyar Honvédség katonai nyomozó hatóságairól és a bűncselekmények parancsnoki nyomozásáról szóló 19/2003. (V. 8.) HM–IM együttes rendelet. http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=74242.102918 (Letöltés időpontja: 2015. 07. 01.)
- A Magyar Honvédség katonai szervezetei magas fokú fegyelmének fenntartása érdekében végrehajtandó feladatokról szóló 195/2012. (HK 9.) HVKF intézkedés. <http://www.kozlonyok.hu/kozlonyok/index.php?m=0&p=kozltart&ev=2012&szam=9&k=13> (Letöltés időpontja: 2015. 07. 01.)
- A Magyar Honvédség Szolgálati Szabályzatának kiadásáról szóló 24/2005. (VI. 30.) HM rendelet. http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=93581.294778 (Letöltés időpontja: 2015. 07. 01.)
- A Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény. http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=139266.298456 (Letöltés időpontja: 2015. 07. 01.)
- A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény, http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=143166.294 (Letöltés időpontja: 2015. 07. 01.)
- Magyarország Alaptörvénye. http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=140968.248458 (Letöltés időpontja: 2015. 07. 01.)